

934. $\frac{2}{3}$ 18

OVER DE
NADEELEN
VAN HET
OPENEN
DER
SCHELDE

Schout K

*Een Volk doet geene eigentlyke verliezen, het
heldt niet naar zynen ondergang, dan, wan-
neer het de geëartheid en de deugden verliest,
waar aan het zyne opkomst verschuldigd is ge-
weest.*

*DE MAILLY, de la maniere de
crire l'Histoire. Pag. 92.*

VOORBERICHT.

LANDGENOOTEN!

Het eerste gedeelte deezer aanmerkingen zyn geschreeven, toen 'er noch eenige hoop van vergelyk met den Keizer plaats had. Op de vraag of zy tegenswoordig voor overboedig zouden te houden zyn? Antwoorde ik neen, dewyl ons belang omtrent het Openen der Schelde 'er in verhandeld word. Dus heb

A 2

ik

VOORBERICHT.

ik hoognoodig geoordeelt die zelfde aanmerkingen met eenige weinige veranderingen in weezen te laten.

Zy kunnen, zo ik vertrouw, aan kundigen aanleiding tot denken geeven.

OVEN

OVER DE N A D E E L E N V A N H E T O P E N E N D E R S C H E L D E.

Onder de Zinspreuk:

Een Volk doet geene eigentlyk verliezen, het heldt niet naar zynen ondergang, dan, wanneer het de geëaarde en de deugden verliest, waar aan het zynen Opkomst verschuldigd is.

DE MABLY.

Mag ik in de tegenswoordige tydsomstandigheden, myne waarde Landgenooten u dit gezegde van den Heere Mably, dat my getroffen heeft, wat nader onder het oog brengen. (Mogelyk en den Hemel bewaare 'er ons voor) mogelyk naderen wy het tydftip, dat wy merkelyke verliezen zullen doen, immers de zo ongelyke magt van het Huis van Oostenryk, in vergelyking van de onze moet 'er billyk voor doen vreezen. — Het is dan waar, wy hebben Oorlog — en den geenen die afraaden zou dat wy niet alle poogingen in het werk stelden om de gevolgen 'er van voortekomen, zou een slegten Staatkundigen niet alleen, maar ook een slegt Burger weezen. — Zeker was het beter dat wy alle zodanige opofferingen deden, welk met de *constitutie van ons eigentlyk bestaan* overeenkomstig zouden zyn. — Ik weet het niet zeker en wil het voor als noch tegens onze Commercieele Ingezeeten niet beweeran, maar zou by voorbeeld het openen der Schelde tegenswoordig wel zo nádeelig weezen, als het ten tyden van de

Vrede van Munster; ten tyden van het verdrag van 1713; ten tyden dat de Haaven van Oostende zo niet verbeterd en vooräl zedert dat door den laatsten Oorlog met Engeland, de laatstgenoemden Stad, zo een merkelyken Handel tot zig getrokken heeft, was: en zou men niet vraagen moogen of de nadeelen welke wy door de openen van de Schelde lyden zouden, niet voor een goed gedeelte door het verleggen van een gedeelte van onzen Handel naar Oostende reeds plaats hebben gehad? Ik wil gaarne gelooven dat indien Antwerpen eens wederom een Handelsplaats wierd, dat als dan die Haven, of de mond van de Schelde een veel beter gelegenheid zou opleeveren, om eenen uitgestrekter Handel te dryven; behalven dat daar door den Handel van Zeeland zeer zou gestremd worden; maar zouden ten dien opzichten geene bepaalingen te maaken, en voortedragen zyn?

En wat men aanvoerd nopens het nadeel dat de Oost en West-Indische Compagniën door den vryen Vaart van voornoemde Stad op de Oost-Indiën zoude lyden kunnen, ziet men niet dat dit nadeel reeds werkelyk voor een gedeelte stand grypt door de zogenaamde Compagnie te *Trieste* opgericht. Het grootste verschil dat daar omtrent zou plaats hebben, en dat men niet ontkennen kan zeer aanmerkelyk te wezen, is, dat eene Stad als Antwerpen, zo zeer in onze nabuurschap gelegen, dat nadeel in evenredigheid oneindig zou vergrooten, en dat den Handel daar eenigzins floreerende, dit natuurlyker wys veele van onze Ingezeeten en daar wel onder zeer gegoede Ingezeeten en trekken zoude, alwaar zy zeker meer geconfidereerd en bevoordeeld zouden worden, dan zy alhier uit hoofde van hunnen Godsdienst zyn, of zyn kunnen; behalven, dat door de schikkingen, welke de Keizer in alle zyne Erflanden nopens de vryheid van den Godsdienst en de Voorrechten daar annex, gemaakt heeft: ook andere gezindheden zouden kunnen geneigd worden, om hun verblyf aldaar te neemen.

Dit

Dit zyn zo het my voorkomt de voornaamste beweegredenen, voor en tegen, welke omtrent het al of niet openen van de Schelde kunnen bygebragt worden. 'Er zyn zekerlyk meer anderen, maar die raaken ons meerder gemeenschappelyk met andere Moogenheden van Europa, wier belang het zeker niet is, den Keizer van deeze kant te groot te laten worden. Maar myn waarde Meedeburgers zou ik hebben kunnen vraagen, indien het nog tyd van vraagen was? Aan wie zal het zyn, het spit eerst aftebyten? Is Vrankryk tegenswoordig wel gedispo'eerd om zig in een Oorlog met den Keizer in te laten? Zyn belang zegt men eischt het; het zy zo, maar handelen de Moogenheden wel altoos, kunnen zy wel altoos handelen naar het geen oogenschynlyk hun belang eischt? Ik zal hier niet zeggen dat de eige Zuster des Keizers op de Fransche troon zit; dat de natie van haar een tweeden opvolger is verwagende; ik zal dat niet directelyk aanvoeren, om dat volgens de constitutie van het Land, de Vrouwen geheel en al uit de Regeering geslooten zyn. Maar zyn zy 'er door de wetten uitgeslooten, evenwel behouden zy daar gelyk als elders en moogelyk meer dan elders, (wyl men de Fransche Natie doch eene zeer groote beschaaftheid niet kan weigeren, (een zeer grooten invloed. Welk dan moet den invloed van eene beminde Koningin weezen, die met de natie in zodaanig eene betrekking staat? — Met dat al zal Vrankryk ons niet verlaaten, ik geloof het; maar het zal 'er moogelyk schoorvoetende toe overgaan, om ons te hulp te koomen; en indien dan van wegens den Keizer de noodige spoed gemaakt word, zou het dan volstrekt onmoogelyk weezen, dat wy (ik zeg den Hemel behoede 'er ons voor) dat wy het ongelukkig jaar van 1672 zagen herleeven: wanneer wy na in den beginnen een zeer ongelukkigen Oorlog gevoerd te hebben, eene taamelyke goede Vreede verkreegen. Dit zal na myn gedachten, om rondborstig te spreken,

ken, ook het gevolg van deezen Oorlog kunnen zyn: maar dat wy in den beginne groote gevaaren kunnen loopen, daartoe moeten wy ons voorbereiden. Want wat by voorbeeld Pruiffen aanbelangd die in dit geval, onzen natuurlyken Bondgenoot weezen moet, die zal vreeze ik, ons ook al, voor geen en subieten inval genoegzaam beveiligen kunnen. Was Frederik nog in den bloei van zyne Jaaren, had hy nog alle die vermoogens welke in den volmaakften mensch, doch met de tyd afneemen, en afneemen moeten; dan, dan zouden wy niet te vreezen hebben. Maar eenigzins doorzichtigen Leezer! ziet gy niet dat indien Frederik flegts die jaaren had, toen hy de Franschen te *Rosbach*, de Oostenrykers de *Lissa* slag leeverde, dat den Keizer dien wy gaarne alle groote hoedaanigheden toekennen, het niet eens in den zin zou hebben gekreegen, om aan het verzoek van eenige Huizen van Negotie te Antwerpen te voldoen en de (a) opening van de Schelde te eifchen.

Onderftand zullen wy van Pruiffen bekomen; mogelijk zullen wy met behulp van onze Geallieerden, naar verloop van een Jaar, in ftat wezen om het Huis van Oostenryk het hoofd te bieden; maar behalven dat daar door een algemeenen Oorlog zal ontftaan, dat honderd duizenden menfchen, het leven zal kosten en wiens uitflag, men doch niet wel

(a) Men beweert, of het op genoegzaamen grond is, kan ik niet zeggen; dan de Keizer in zynen doortocht door Antwerpen; door eenige der voornaamfte Huizen, als dat van den Graaf van *Prouli* aangezocht zou geworden zyn, om de Schelde te openenen, en dat zedert, die Familie by den Minister niet hebben los gelaaten om dit te bewerken.

wel voorzien kan; is de vraag of de verliezen, de noodzaakelyke verliezen, welke wy in dien Oorlog maken zullen, wel opweegen kunnen, tegen de voordeelen, welke wy 'er voor onzen Koophandel uit beöogen? Of omgekeert; of de verliezen, welke wy door het openen van de Schelde, in onzen Commercieelen Staat, zouden lyden, wel zo groot weezen zullen, als de verliezen, welke wy in zo eenen ongelyken Oorlog, ten minsten in den beginnen, te wagten hebben?

Ik weet wel dat in zekere gevallen, wanneer het 'er op aan komt, om over het bestaan van eenen Staat te redenkavelen, men geene oogenblikkelyke, of schoon groote verliezen in balans stellen kan; en dat men in dat geval, het al, voor het al, opofferen moet! Maar zyn zodanig de omstandigheden? Zyn de eischten van den Keizer, van dien aart, dat, door ze in te willigen den Staat, met haaren ondergang gedreigt word. Ik meen hier voren de nadeelen, welke de opening van de Schelde veroorzaaken zoude, gedeeltelyk voorgedraagen te hebben, 'er kan zeker hier by nog veel meer gevoegd worden, en zulks zou het best: door een bekwaam Handelaar welk doorzigt heeft; geschieden kunnen. Hy zou by voorbeeld, onder anderen aanvoeren kunnen, dat indien Antwerpen eens weder tot een Handelplaats wierd, den Handel aldaar met een zeer goeden uitslag, zou gevoerd worden; om reden, dat zig in die stille Stad, welkers inwoonders, van de Hollandische zuinigheid niet onvreemd zyn, zig zeer groote Capitalisten onthouden, als blykbaar is, in de Geldligtingen, welke in Holland gedaan, altoos voor aanmerkelyke Sommen, door de Antwerpe-naars deel in genoomen worden: welke ge den alsdan in de Negotie gebruikt, 'er leven, en bloei aan zoude geeven, dat niet dan ten grooten na-

deele, voor onze Handeldryvende Steeden kan geschieden. Den kundigen Handelaar, zou zeker meer redenen aan voeren kunnen; maar nog eens, zyn de nadeelen zoo groot, van die zyde, dat zy de nadeelen van den Oorlog zoude kunnen opweegen: en eindelyk zoude 'er geene middelen te beraamen zyn; om, indien men eens te rade wierd, van gedeeltelyk aan de eischen van den Keizer voldoen, de nadeelige gevolgen, welke in het openen van de Schelde zouden kunnen voortvloeijen, te maatigen? De *Brabanders*, (de Oostendenaars en Antwerpenaars uitgezonderd,) zullen nimmer regte Zeelieden worden. Die den geest dier Natie kend, zal hier van overreed worden; te zeer aan hunne vermaaken, en afgetrokken levenswysegewend, zig met beuzelingen ophoudende, op verre, zeer verre na, in 't algemeen die kundigheden niet bezittende, welke in ons gezeegend Nederland, in 't algemeen plaats heeft; niet die zugt tot de Vryheid, en onaf hankelykheid hebbende (die of schoon niet altoos nuttig, tot het byzonder welzyn) echter eene Natie aanduid, welke in staat is, alles aan zyn bestaan op te offeren; en daar het doch van zynen Koophandel, zyn welvaard zoeken en vinden moet; daar zynen plaatslyken grond, het niet voeden kan, ook steeds alles zal aanwenden, wat daar toe vereischt word: en dus de *Brabanders*, welken eenen weeligen grond bewoonen, die te vreden zyn, met het geen zy ligtelyk verkrygen kunnen, ons nooit in kundigheid, werkzaamheid, en verkreegene Rykdommen evenaaren zullen: behalven dat in haaren eigen boezem, door de verdeeldheid van belangen, de Stad van Oostende, verre het grootste gedeelte, van haar Handel verliezen zal. De Scheepen welke nu uit de Oost, of elders, te Oostende aankomen, om hunne goederen te ontladen, welke alstoen door de gegraavene

vene Canaalen, op *Brugge, Gend, Brusfel, Antwerpen, &c.*, met ligters vervoerd wierden; zullen direct naar Antwerpen oversteeken. Hier door zal Oostende, niet alleen haare Scheepvaart verliezen, maar de binnen steeden, als de drie eerstgenoemden. zullen 'er ook haar voordeel niet by vinden, dien Handel naar Antwerpen verlegt zynde, zal merkelyk verschil, in het Transport veroorzaaken, dewyl het zeeker gemakkeliker is, de goederen van Oostende naar de gemelde plaatsen te vervoeren, als van Antwerpen; daar men de Schelde ten minsten, tot aan Willebroek moet opvaaren. Het grootste voordeel, dat 'er voor de Oostenryksche Nederlanden uit kan ontstaan, en dat groot is! Is ongetwyffeld, dat 'ertwee Havens in plaats van een, aanwezig zullen zyn; dat de Haven van Antwerpen veiliger. dan die van Oostende, zal kunnen gemaakt worden, om dat men den zandbank, die voor Oostende legt, niet genoegzaam kan amoveeren; dat de Schelde in haaren loop tot Antwerpen, verscheide plaatsen opleevert, alwaar men door den tyd, Scheepstimmerwerven, zou kunnen aanleggen. Dit zyn de voordeelen, welke Antwerpen in de eerste plaats en de naby geleegene plaatsen, in de tweede, 'er zoude uit trekken kunnen. Want wat de overige groote steeden, van Braband en Vlaanderen aanbelangen, die kunnen 'er altans in de eerste vyf en twintig jaaren, geen voordeel by hebben. Ik bekken, het uitzicht is voordeelig! En is het voordeelig voor Braband, kan het wederkeerig, niet dan ten hoogste nadeelig voor ons zyn. Ons belang zeker eischt, dat de Schelde gesloten blyve, en dewyl het gesloten blyven der Schelde, door de zekerste Tractaaten vastgesteld is geworden, vinde ik by my zelfs geene vryheid, om dieswegen eenige aanmerkingen te maaken. Want te vergeefs, beroept zyne Keizerlyke Majesteit zig

A 5

op

op de hardigheid, die 'er in opgeslooten is, van eene onafhankelyke Mogendheid te dwingen, om met de gelegenheid van zyn eigen land, zyn voordeel niet te doen! Die Tractaaten leggen daar, en het heeft de Republiek, maar al te veel goed en bloed gekost, om het Huis van Oostenryk, by zyne bezittingen te handhaaven, dan dat het zelve Huis gerechtigd zou kunnen zyn, om iets dat vooreerst, ons by den Vrede van Munster en het Tractaat van 1731 wettig afgegaan is, en dat wy vervolgens, door onnoemelyke bewezene diensten, meer dan dubbeld eiegen hebben gemaakt; te willen te rug eischen.

Wat dan gedaan? Overweegen zo als ik gezegt heb, niet de voordeelen, of nadeelen, maar de mindere of meerdere nadeelen, welke 'er uit moeten voortvloeijen. — Is het bewezen, dat de nadeelen enorm zyn, welke uit de opening van de Schelde moeten voortvloeijen? Moeten of kunnen zy onzen val berokkenen. Wel aan Vaderlanders, Patriotten, en gy van wien men gezegt heeft, dat gy het niet en waart, slaa de handen in een, en toont dat gy dezelfde zyt, alstent yden van Philip de 2de. Want u hier te zeggen, (zo als ik ook gedaan zou hebben indien het nog geen Oorlog geweest was.) Gy hebt te veel te verliezen, en te weinig te winnen, gy zult een spel speelen, waar gy ten minsten drie tegen een hebben zult, en dan alvorens tot het uittersten te komen, berekent wel de voordeelen en nadeelen, toont door uwe gewoone Scherpzinnigheid, dat gy uw belang wel kent, en is de vrede duurzaam, alſchoon dat gy eenige opofferinge heb moeten doen, gaat voort met verſtandig uw belang te berekenen, en de Compagnien van *Trieste* van *Antwerpen*, zullen zo wel, als die van *Oostende* vervallen. De Brabandsche Natie, of ſchoon verdienstelyk, zal u nimmer in de konſt van Handel in 't groot te dryven, evenaaren. —

Dan

Dan dit schynt nu niet meer te pas te komen; als voor zo verre wy door onze geëllieerdens nog *een bevreeding treffen konde*, (wanneer ze zeker naar myn oordeel eenig ligt over de zaak spreiden, en daar zy aanleiding aan andere geeven kunnen, om deeze of geene aanmerkingen hier gemaakt, verder uit te breiden, waar doot men ons waar belang beter als nu, zal kunnen onderscheiden. Het devies aan 't hooft van dit geschrift geplaatst, en dat ik in het werk van den Heer Mably lezende, my ten uitterste was treffende; bemoedigd my om iets van onze tegenswoordige omstandigheden te zeggen, om reden dat ik my durf verzeekerd houden, dat wy in der daad dat Volk niet zyn, dat op den oever van zyn ondergang is. Ik zie alsnog in ons die zelfde zaaden van deugd, welke men in onze Voorouders bewonderde! Ze zyn 'er mogelyk zo algemeen niet te vinden, maar doch het goede zaad, zal het onkruid dat 'er door den tyd ingekomen was, verstikken; en daar dwalen menschelyk is; zal men, dit vertrouwd ik, ontwaaren worden, dat de zulke welke men voor slegte menschen hield, niet anders dan dwaalende menschen geweest zyn: die dan te achtingswaardiger zullen zyn; naar mate zy een beter inzicht verkreegen hebbende, altoos met die Cordaatheid, welke aan eerlyke lieden past, handelen zullen. Ik die nu spreek myn Waarde Lezer, ken onder die geene welke tot beide (ik zeg niet factiën, dit is een naam die honende) is de partyen behooren, zodanig welke elkander als mensch hoogachten, en die waarlyk achtingswaardig zyn: van de zulke nu in gevoelens vereenigd, kan men de grootste hoop oppvatten, wyl zy zig nimmer door een laag belang zullen laten beheerschen.

Hier wilde ik myne voorstellingen eindigen, wanneer de tyding van een aanstaanden Oorlog, geconfirmeerd werd. Nu zal het er mischien op aankomen dat (dit vertrouwen wy) bewaarheid

heid zal worden, het geene den Heer Mably in de door ons aangehaalde woorden (Zie den Tytel) is zeggende, O Neen! eenen of meer ongelukkige gebeurtenissen, zullen ons niet op den oever van ons verderf brengen, wy zyn sterk door de legging van ons land, wy kunnen voet voor voet het aan den Vyand betwisten. Voor overmagt zouden wy zeker bukken moeten, maar het belang van geene onzer nabuuren wil, dat den Keizer te groote Progressen maaken zou. Laaten wy intusschen daar onze zaak op de billykheid is gegrond, hem die Progressen zo moeilyk maake als doenlyk is, doen wy hem ter Zee alle die afbreuken, welke eene geoorloofde Reprefaille billyken. Laaten wy door onze landmagt zoo veel mogelyk te vermeerderen, ons Zeeweezen niet verzuimen, daar door zullen wy veel beeter bescheimers krygen, dan wanneer wy met een flauwen tred, in onze Operatien, op hunne gunst wagtende waaren. Frankryk ziende dat wy ter Zee, tot iets groot in staat zyn, zal minder vreezen ons te hulp te komen, daar hy anderzins schroomen zou, door Engeland ontrust te worden. *Payons de nos personnes*, zo als de Fransche zeggen, en onze Nabuuren ziende, dat wy van de oude Bataafsche Heldendmoed niet ontaart zyn, zullen onze verdedigers worden. In der daad wat een schande zou het voor die Vorsten zyn, van een klein land dat naauwelyks een flip op de Waareldkaart beslaat, door de machtigste Mogenheid van Europa te zien overweldigen. In dit vertrouwen, en voornamentlyk op die der Voorzienigheid, welke niet duld dat eene zo schreeuwende onbillykheid, als deeze met een goede uitslag bekroond wierd: mogen wy met eenige gerustheid besluiten, dat wy, zo niet Zegepraalende, ten minsten met het *daadelyk voortdurend bestaan*, van ons gemeenebest en voorregten van dien, zullen mogen aanwezig blyven. Intusschen

ſchen miſtrouwen wy voor als nog niet geheel en al, de Regtvaardigheid van zyne Majesteit den Keizer, welke naastdenkelyk omtrent de eigentlyke ſituatie, der zaaken niet grondig genoeg onderrecht is; en die, daar hy, ook een menſch is, feilen kan, gematiger denkbeelden omtrent ons zal opvatten: en daar hy veele blyken van billykheid, in zyn byzonder leeven gegeeven heeft, met de Republiek als eene onafhankelyke Mogenheid zynde, en die zyn Doorluchtig Huis, zo veele dienſten be-
weezen heeft, ook handelen zal.

Ps. Den Schryver behoud aan zich het recht, om een Fransche vertaaling hier van te geeven, die men in de aanstaande week te wagten heeft.

134